

PARDES PROJECT

*one Thousand
Homes of Dialogue*

RESPONDING TO TERROR

Volume 1 Number 3

The Pardes Project

Volume 1 Number 3

RESPONDING TO TERROR

Photo: Rina Castelnuovo/NYT Pictures

Between February 25th and March 4th of 1996, sixty two Jews were killed in 5 terrorist attacks in Jerusalem, Tel Aviv and Ashkelon.

Many of the topics included in the Pardes curriculum are far-reaching and have broad ramifications. The intent of Pardes is to promote sensitivity and spiritual growth through exposure to a variety of Torah sources. It is not within the purview of Pardes to arrive at conclusions relevant to decisions of Halacha. Please consult your Rabbi for personal decisions.

There are a number of piercing questions that come to mind when considering tragedy, pain and terror. Age-old questions that transcend the scope of intelligence, questions that have served as the background for volumes and even movements.

Is there a difference in one's introspective obligations between a personal tragedy and a national one?

Is there a difference between a natural tragedy and a tragedy which came about due to the wickedness of others?

What about a self-inflicted tragedy?

In the future, Pardes will attempt to discuss all of these issues. For now, let us pray that God wipes the tears from all victims of horror and heals the pain of all mankind.

Yaacov Haber

How would you respond?

Is it proper to attempt to explain why God brings tragedies upon the Jewish people?

We must ask why the Holocaust happened. Among those who suffered were many righteous and scholarly Jews. Clearly it was a collective punishment for the sins of many generations. Continuing to stray from the proper path could, God forbid, bring further destruction upon our people.

(Rav Eliezer Menachem Shach 1991)

The six million Jews that were killed with the ultimate in ruthlessness could not have been a punishment for our sins. Even the Satan himself would not be able to find enough sins to warrant this level of punishment. The Holocaust was comparable to the torturing of Rabbi Akiva to death by the Romans. The Rabbis taught that God said 'Ask not why, this is a decree from before me.'

*(Rabbi Menachem Shneersohn,
Lubavitcher Rebbe 1991)*

Could they be agreeing?

The entire text of both speeches are available in their original Hebrew by contacting our office.

It is customary to recite the following prayer before entering into a Torah discussion:

(Shulchan Aruch O.H. 110)

May it be Your will, Hashem my G-d and G-d of my fathers, that You illuminate my eyes with the light of your Torah and that You save me from all stumbling blocks and errors, whether it be in discussions of what is prohibited and what is permitted or in monetary matters, whether it be in any other Halachic decisions or just in theoretical study. I pray that I do not make any mistakes, and if I do, my study partners should not take delight in them. I pray that I should not proclaim the impure pure or the pure impure, the permitted forbidden or the forbidden permitted. I pray that I should not derive joy from the errors of my study partner. Open my eyes and allow me to see the wonders of Your Torah because it is from G-d that all wisdom comes forth, it is from His mouth that I will acquire wisdom and understanding. Amen.

יהי רצון מלפניך ה' אלקי
ואלקי אבותי שלא יארע
דבר חקלה על ידי ולא
אכשל בדבר הלכה וישמחו
בי חברי ולא אומר על
טמא טהור ולא על טהור
טמא ולא על מותר אסור
ולא על אסור מותר ולא
יכשלו חברי בדבר הלכה
ואשמח בהם. כי ה' יתן
חכמה מפיו דעת ותרונה.
גל עיני ואביטה נפלאות
מותרותך.

Points for Study

1 I said to myself, “Woe to me if I say, woe if I don’t say. If I want to inspire our brothers in Israel to repentance, it is necessary for me to enumerate the sins of our people so that everyone will see the justice of God in all His ways and that all of the troubles we are going through are because we have sinned. To do so would be beneath the honor of the Jewish people. If I don’t say and I only speak well of our people, this will cause unfounded claims on the Holy One blessed be He, God forbid, that he brings upon us unwarranted pain.....If I remain silent, then the fault becomes ours for not rebuking the people.....”

Chofetz Chaim; Rabbi Yisroel Meir Kagan; Bais Yisroel, Chap. 1; written around 1930. In the introduction to this volume, the Chofetz Chaim writes, “I am already old and I have had much time to study and consider some ways to improve the status of the Jewish people.”

Source, pg. 13

2 Raba says: If a man sees that painful sufferings visit him, let him examine his conduct....If he examines and finds nothing objectionable, let him attribute it to the neglect of the study of Torah...If he does not find this to be the cause, let him be sure that these are chastenings of love.

Talmud Brachos 5a

Source, pg. 14

3 It is one of the 613 mitzvos to understand God's actions when He afflicts us, whether in our flesh, in our children or in our possessions. 'You should know in your heart that just like a man disciplines his son, so too does the Lord your God discipline you.' (Deut. 8;5) This must become established in our hearts that we should never say it was just a coincidence...

Charedim 81; 31

Source, pg. 15

4 It is forbidden to say to someone in pain 'God is giving you this pain because you have sinned.'

Shulchan Aruch Choshen Mishpat 228; 4

Source, pg. 16

5 Once 400 jars of wine belonging to Rav Huna turned sour. Rav Judah, the brother of Reb Sada the Pious and other scholars came to visit him. They said to him 'The master ought to examine his actions' (You may have deserved your misfortune through some sin). He said to them, 'Am I suspect in your eyes?' They replied, 'Is the Holy One, blessed be He, suspect of punishing without justice?' - He said to them: 'If someone has heard something against me, let him speak out.' They replied: 'We have heard that you have not given your tenant his lawful share of vine twigs.' He said to them, 'I pledge to give them to him in the

future.' Some report that thereupon the vinegar became wine again; some report that the price of vinegar went up and sold for the same price as wine.

Talmud Brachos 5b

Source, pg. 17

6 It should be needless to say at this point that since the destruction of European Jewry was an admonishing phenomenon, an enactment of the admonishment and rebuke which the Jewish People carries upon its shoulders as an integral part of being God's chosen ones, we have no right to interpret these events as any kind of specific punishment for specific sins. The admonishment is a built-in aspect of the character of the Jewish People until the Messiah comes and is visited upon the Jewish People at the Creator's will and for reasons known and comprehensible only to Him. One would have to be a prophet or a Talmudic sage, to claim knowledge of the specific reasons for what befell us; anyone on a lesser plane claiming to do so tramples in vain upon the bodies of the holy martyrs who died in God's name and misuses the power to interpret and understand Jewish history.

Rav Yitzchok Hutner, Jewish Observer October 1977

7 No one has the right to judge the reason for the Holocaust. Only someone who has suffered and felt the pain on his own flesh is permitted to offer an introspection for his generation. Rabbi Avrohom Grodzensky of blessed memory, was a brilliant scholar in the Slobodka Ghetto. He suffered all the hardships of the Ghetto. His students, the jewel in the crown of Lithuanian Jewry, were forced to slave labor in the Ghetto. He enumerated before them 12 reasons that brought about the Holocaust.

*Rabbi Shlomo Wolbe in Bein Sheishes Leasor, pg. 77,
based on Torat Avrohom pg. 17*

Source, pg. 18

8 Never, even in the middle ages has there been a situation such as this where the entire Diaspora is burning like a torch. Houses of learning and Torah Scrolls are being burned in public and new evil decrees are being given daily by our enemies to separate us from our heritage. The largest and holiest communities are being uprooted from their place and the gates of all countries are closed to them ... Even the great light which shines from the East (Israel) is clouded by a heavy cloud so that no one knows what the next day may bring. So much pain, killings and murder, expulsions and wanderings. We are drowning in a river of blood and in a sea of tears. Woe, what has happened to

us In Western Europe there is a movement of assimilation that has brought about the evil decree to separate the Jews and remove them from amongst them. In Eastern Europe there are so many that have strayed and have caused others to stray and with all that is happening we still do not recognize why we are being persecuted....

*Rabbi Chaim Ozer Grodzensky in introduction to
Achiezer, vol. 3, written June 1939*

*ED. NOTE: It is significant to note that in the midst of
all the turmoil Rav Chaim Ozer authored one of the
most profound Talmudic volumes of recent times.*

Source, pg. 19

9 Rav Elchonon spoke quietly and calmly. The tone of his voice didn't change at all. His face expressed its usual sincerity. He spoke to everyone in the room and to all of Israel. "In the Heavens we are considered righteous. It seems we have been chosen to atone with our flesh for all of Israel. If so it is imperative that we repent here and now. There is very little time left. Our sacrifice will be better accepted if we repent. If we do we will save our brothers and sisters in America. No one should think an impure thought as it would disqualify the sacrifice. We are about to perform the biggest Mitzvah. The same fire that will consume us is the fire that will rebuild the house of Israel."

*Eye witness report of speech given by Rabbi Elchonon
Wasserman to his students shortly before they were all
shot to death by the Nazis.*

Source, pg. 20

Sources

1 Chofetz Chaim; Rabbi Yisroel Meir Kagan; Bais Yisroel, Chap. 1; written around 1930.

בית ישראל

פרק א.

מדבר מענין תפלה וק"ש ותפילין.

איחא במנהדרין (צ"ו ע"ב) על הפסוק לכן יחבר ד' להנבבם. שהקב"ה כביכול סחכה ומתאוה לביאת המשיח ופריך בגמ' כיון שהוא סחכה ואנו סחכים מי מעבב, וסותרין בגמ' מרת הרין מעבכת שהיא עומדי ומספרני על כל ישראל, דבעוה"ר אנו רואים בימינו אלה שחרבת עיקרי תורתנו הק' נעשה הפקר להלק גדול מכלל ישראל ואינם שמים על לב את גודל החטא והעון שעושים, ולא עוד אלא שכבר חורגלו בהם עד שאינם חושבים אותם לחטא וכמעט שהותרו להם. והנה אם באמת ובתמים אנו רוצים להגאל הלא מוכרחים אנו מקדים לחפש דרכינו ולהתבונן במעשינו הרעים ולראות להתרחק מהם ולמעט בכל היכולת.

אבל אמרתו למשי, אי לי אם איסר אוי לי אם לא אוסר, אם אוסר, היינו אם ארצה לעורר את אחבי' להשוכת, הלא אוי' מוכרח להצטרף לפניהם את רוביו העונות שנכשלים בהם וואו יראו אכל כי צדיק ד' בכל דרכיו וכל הצרות הבאות עלינו הוא מ' כי תשאנו לו, ואין זה כבוד לכלל ישראל, ולהישך אם לא אוסר וארצה בכל היכולת להסלין טוב עליהם יסובב ע"י תרעופת על הקב"ה ח"י שעושה קולה עמו, דהנה גודל הצרות והמסוקות אין לשער, אין בית כושאל שלא ננעק בו תרעה ח"י וחוקב"ה רואה הכל ומקלים עין מטע, וכן אם שרוע כלל ולא טובה לכלל ישראל, הלא נודה נחבעים לדין סודע לא חוכתנו לכלל ישראל ולא קיימנו מאסר הנביא חנן לקמי' פשעם ולכית יעקב המאום. (ישעי' נ"ה) וע"כ זכרם אצלי ליקח דרך אמצעי, הוא לזרו להעם על ענינים אחרים שהם שרשים כעניני עבודת השם וקיום מצותיו וכאשר נתקן ענינים אלו יתוקן סטילא תרבת ענינים כענינה, וזו אשר תחלי:

איחא באבות (פ"א) על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ואף שכעוה"ר במל המקרש, הלא חני וכרי' מלאכי שהיו נביאים אחרונים ושיירי כנה"ג תקנו לנו חמלות במקום קרבן כדכתיב ונשלמה פרים שפתינו.

10 It was taught: R. Ishmael b. Elisha says: I once entered into the innermost part [of the Sanctuary] to offer incense and saw a vision of the Lord of Hosts, seated upon a high and exalted throne. He said to me: Ishmael, My son, bless Me! I replied: May it be Your will that Your mercy may suppress Your anger and prevail over Your other attributes, so that You may deal with Your children according to the attribute of mercy and not of strict justice! And He nodded to me with His head. From here we learn that the blessing of an ordinary man must not be considered lightly in your eyes.

Talmud Brachos, 7a
Source, pg. 21

8 Rabbi Chaim Ozer Grodzensky in introduction to *Achiezer*, vol. 3 written June 1939

ב'פז"ה

חסדי ד' אציר הנותן ליעץ כח אשר גם כעת שהקטנוי סדרות תלמוד תרכיח וכליפות במסך וכן הארוך ובחמד ביום חלי אסרו לולי מרחק שפעו או אכזרי בענין ועלתה בידי לסדר חלק שלישי כפי "אחיעזר" מחדות וסודת אשר אתי בכחובים. כלולים בזה איזה קונטרסים ומכתבים ערוכים ומכונים מסחר של ילדותי אשר הי' עלי דבקר לזרות ולהבר ולסדר מחדש. מהרפת למעשים בא בארובה ומשמים בקצרה, באשר לא ילדתי עוד להתהלך ברחבה ולהצמיק חקי ככל ענין והנהגות כמו שהם והנכונות גם להשמים כמה צענים נכבדים, וגם לא עלתה בידי לסדר כמתנת החלקים הראשונים וקמא קמא דמסא לידו הכנות, וגם הובאו כמה ענינים שהינם קצרים כלולים בספר אחר, אשר ע"פ תבן הענינים ימצאם הקורא המעיין.

והנה בראש הענין על לשנת ל' המאה החדשה, והנה נזכרת תוכה השנה רבת האמירות על כל מי שסדרו לעשות. מה שראו משה עמו, לא ידעו כמה גם ימי הביניים אשר כל הגלות כמדות אש, במי מדרשות וס"ח נשדדים בראש כל חזונה, והנחיות קשות מהמחשבה ע"י שנתנו מנינו להעביר על דת קדושה. קהלות ישראל גדולות וחשובות נמלטות ממקום ושערי מדינות גדולות במדינה, נעזב גרים בין גלי ים חרבות השממות נודדות ביבשת בן גלי סמא השופת ושפרת כלל חקי והינה ללעז ולקלס להרפת ולמסס, וגם אחר אשר היה לנו ממנה מוצק הפחדנו, ארץ הקודש ח"ו, והנה בענין כבוד, אשר לא נרע מה ילד יום, ארצות רבות סבבתו, היבנה ורעותה, יגורשים תלוליים, ועם ישראל סלה טובה כנחיה נולד דם זבים של דמעות עיוקים ורובצות, אי מה הי' לנו.

והנה מלפנים בימי הביניים ובימי גירות ח"ח אשר איתנו ב"י האמינו אמתה אמן ב"ד ובמדות, וכי לא יונג ולא ירעו אלפי ישראל את עמי, נהנה להם אמונתם כח והמין לישא בלמות וקדושים, ועוד גבנו על יום מוכים גדולים ליהנה ולתעורר, כמו שאמר: כל מקום שגלו נלמה שפלה עמנו, אכן עתה בעזרי' רשתה הפסטה ובאצות המעורב ובה כהיחסים שורש סבבו זה הי' דורות ומה ורבה עירי לידו משיטה והתגברות משם וזכר היום כפי לרדוף עתה באף להתייחס ולגרשם מן העיר, והנה השנאה להחבי' הנחשט על ידם גם בפאר ארצות, וגם במדינות המורה רבו החוקים המפלים אשר לא אמתה נבחי ורשע להכות את המון ביה ישראל מדרך נודדות ועוד יתרו עלו חלק מן העם ללד קדשי המטה בסומרי, לא עמד במסין ורשע בקולסת השבת יסור כל התורה ומסאו את נפשם באכילת גבלות ושרפות, ע"י תכשולים ורבים אשר על זה סבב וגנשי קדש תהוין לי ובשר בשרה מיטה לא תאכל, גם בקדושת המסעות בשרא רבו הבעיות והמטרות, בכל זאת עירי לא בא העם לידו הכרת דעה מה זה ועל מה זה נודדותו כמה, והנה כמה במסורים וגם כל לב היה כל יום וכשם כל המכל לישא את על הגלות המנוקטת מהמגברות משנה לישא בעמך קפי וחסה עזה, שאין לך יום שאין קלנו מרובה מנבוי.

אחרי כל אלה הלילה לנו להתיישב. עלינו לשוב בלבב שלם כמו שכתוב, בצר לך ומצאנו ונ"י ושבת עז ד' אליך, ועלינו להתאמץ ולהתחזק ולהתחזק ולחזק את ארצנו בפעולות ובמעשים, לדבר על לב הנדבאים השללים הגורסים ולחזקם בדברי נחמים ולקודר את רוחם הנכאה. על בחולי התורה היראה, יחזירי סגולה ואנשי מעלה, לעמוד על המשמר בענינים הנוגעים ליסודות התורה ולרוב השכח ודבר ולחזק זדים רשות לעמוד בגסיון ולבטוח ב"י כי מתוך צרה יבציה סודת דוחה. וזאת לדעת, כי שורש המלה הוא בהתוך הפרט לסמכה, אשר הורו הצעיר מתחן בבחי ספר הפנים ללא תורה וללא אמתה, ועדיו גבור הבורות ועמי הארצות, הגוללות וההסקרות, אשר ע"כ העבודה הגדולה למען תחית חזוק התוך התחיה ושכלולו צריכה שתתמסס משם בראש ולחיות נקודת המרכז בעבודתו ומפעליו. זהו קדוש הוא ליסד בחי ספר חיים וחזקים למצד גמרא בכל קלה ובכל ישוב בארץ ובגולה ע"י מדיים ממוחים וסודי תורה ומסנה, ולגלות ולמנעם על ברכי תהורה היראה, אשר גם כי ויקעי לא יסרו מדרסם, כן עלינו להשתלץ להתיץ לסוד התורה בריים בבחי כנסיות ובחי מדרשות, לעמוד עם שעורים קבועים, וליסד שעורי ערב למפעלים ולצעירים, ומעט מן האור דחה הרבה מן התשך ביהוד עלינו לשום לב לחזק את הישיבות הגדולות והקטנות מכבר היהדות המוסד העתיק מדר דוד, אשר משם יצאה תורת אברהם בכל תמצות ישראל, והאירוי את השכח הגולה, וגם עתה הישיבות בשלית ובליסא ועוד הן מרכז דוחי ומגדל המאור לעם ישראל. התלמידים המצוינים התקדמים על התורה בחקר נפש הם הגם הוצי' תאומה ובבחי הרח, המשוואת המצוינים קרני אור בכל מקום ועל יום תבנה ותכונן כנסת ישראל.

אם נלך בכה זה לחזק התורה המסודת נקזה כי יצלה לנו לגדור את האצות ולהמשיך את קדושת ישראל בכל צביונה וספרותו כמנה ומעולה, ולהגדיל תורה ולהאריחה, וז' ימהר לדחשנו ולישועתנו הקבץ נמחויט מירכבה ארץ ויקים בנו במהרה כי מציון תצא תורה ודבר ד' סודיים.

המחבר בראה עמי ומצאנו לישא וס"ח יום א"י סוף בארש שנינוה מן תורה ודורה וחי' אד לבני ישראל בכל קהלות מוסדותיהם וצדיק, חלנו.

חיים עוזר גראדזענסקי

בלאאסר"ד הרב הגאון מויה דוד שלמה זצ"ל האבדק איירוי.

7 Rabbi Shlomo Wolbe in *Bein Sheishes Leasor*, pg. 77, based on *Torat Avrohom* pg. 17

"איש אינו רשאי לדון על מה הגיעתנו השואה. רק מי שסבל כל אותם עינויים על בשרו — לו מותר לערוך השבון נטשו של דוד השואה, ישב ר' אברהם גדודינסקי זצלה"ה, גאון ובעל מוסר, בגטו הסלובודקאי, וזמי את היו העינויים של כל תושבי הגטו. הוא שבייר ממקורות חז"ל את הסיבות שהובאו לירי השואה, הירצה על כך לפני תלמידיו, שנהפכו מתלמודי ושיבת סלובודקה המעטירה לעובדי כסויה. שחיים עשרה סיבות מצא, ודרש מתלמידיו שותחייבו, שאם יזכו להינצל מידי הודים, שיתקנו את הצורך תיקון כזה. ואלו הם התטאים. כלומר, אלז הרברים הצדוכים חיווק יתר. מי הרמיון בהם הוא שגרם את השואה:

- א. אמונה.
 - ב. שמירת שבת
 - ג. טהרת המשפחה
 - ד. זהירות ממאכלות אסורות
 - ה. ריבנות
 - ו. חינוך הבנים בדרך חזורה
 - ז. ביטול תורה.
 - ח. אהבת ריע וישראל.
 - ט. חסד.
 - י. חסתמקות.
 - יא. כוהנות.
 - יב. ארץ ישראל.
- (על פי הספר "תורת אברהם", ירושלים תשכ"ג, עמ' י"ז).

ר' אברהם ביאר את כל העניין ממקורות חז"ל. לו זכינו יכולנו להתעמק בדברים ולראות בעצמנו איך הצבועו חז"ל על השואה המאיימת על חזנחותם, אך רשומותינו שנטמנו לפני חיסול הגטו נגנבו תיכף אחר החיסול והעולם לא זכה לאורם ("בין ששת לעשור", עמ' ע"ז ע"ח).

